

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Α Π Ο Φ Α Σ Η

127/2025

Η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου, συνήλθε σε συνεδρίαση στον συνήθη γι' αυτό τόπο την 6.5.2025 και ώρα 11:00, προκειμένου να συζητήσει επί της κατωτέρω υποθέσεως. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, Πρόεδρο, Ιωάννη Πολίτη, Αντιπρόεδρο, και τα μέλη: Σωκράτη Τσιχλιά (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Δημήτριο Σταυρόπουλο (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Ευτύχιο Παλλήκαρη (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Γεώργιο Βλαβιανό (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr») και Ιωάννη Μιχελάκη. Απόν το μέλος Σπυρίδων Χρυσοφώτης, ο οποίος είχε κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Ελένη Χατζηνικολάου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ.

Αντικείμενο της συζήτησης ήταν η ενδεχόμενη παραβίαση της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας από τον δημόσιο τηλεοπτικό σταθμό πανελλαδικής εμβέλειας με τον διακριτικό τίτλο «ΕΡΤ2», ιδιοκτησίας της εταιρείας με την επωνυμία «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.», αναφορικά με την προστασία ανηλίκων και την προσήκουσα σήμανση εκπομπών, κατά την προβολή της ταινίας με τον τίτλο «Benedetta Folia» (με απόδοση στα ελληνικά «Ευλογημένη Τρέλα») που μεταδόθηκε από τον ως άνω σταθμό στις 19.10.2021 από ώρα 22:03 έως 23:55. Η υπόθεση εξετάζεται ύστερα από τις με αριθμούς πρωτοκόλλων ΕΣΡ 5517/21.10.2021 και 4494/11.7.2022 καταγγελίες πολίτη.

Για τον έλεγχο σχηματίστηκε ο φάκελος με αριθμό 94/7.4.2022, ο οποίος ανατέθηκε στη διοικητική υπάλληλο Αικατερίνη Κοντοπούλου και στον ειδικό επιστήμονα - νομικό Αντώνιο Κεχρή. Μετά την παραίτηση και την αποχώρηση από το ΕΣΡ του ως άνω νομικού, ο σχετικός φάκελος ανατέθηκε στις 8.11.2024 στην ειδική επιστήμονα – νομικό Χάρις Τσίγκου. Στη συνέχεια, η Διοικητική Υπάλληλος υπέβαλε την με αριθμό πρωτοκόλλου 359/ΕΣ/14.4.2021 έκθεση καταγραφής των πραγματικών

περιστατικών της υπόθεσης και η Νομικός υπέβαλε την με αριθμό πρωτοκόλλου 341/ΕΣ/21.2.2025 νομική της εισήγηση.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, για λογαριασμό της λειτουργούσης τον τηλεοπτικό σταθμό ως άνω εταιρείας, παρέστησαν ο πληρεξούσιος δικηγόρος της Φώτης Καραγιαννόπουλος με την ασκουμένη δικηγόρο Γεωργία Κονταλέξη, καθώς και η υπάλληλος της διεύθυνσης προγράμματος της ΕΡΤ Ελένη Μορφοπούλου. Ερωτηθέντες από την Πρόεδρο οι ανωτέρω δήλωσαν ότι γνωρίζουν το περιεχόμενο του φακέλου, έλαβαν δε τον λόγο και ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους. Ζήτησαν στη συνέχεια -και η Ολομέλεια δέχτηκε- να τους παρασχεθεί προθεσμία για την κατάθεση εγγράφου υπομνήματος μέχρι και την 1.6.2025, ώρα 14:00, και η συζήτηση κηρύχθηκε περαιωμένη. Ο σταθμός κατέθεσε στη Γραμματεία του ΕΣΡ το με αριθμό πρωτοκόλλου 3005/2.6.2025 υπόμνημα.

Την 1.7.2025 και ώρα 11.00 η Ολομέλεια συνήλθε σε διάσκεψη επί της υποθέσεως, ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, Πρόεδρο, Ιωάννη Πολίτη, Αντιπρόεδρο (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), και τα μέλη: Σωκράτη Τσιχλιά (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Δημήτριο Σταυρόπουλο (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Σπυρίδωνα Χρυσοφώτη (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Γεώργιο Βλαβιανό και Ιωάννη Μιχελάκη. Απόν το μέλος Ευτύχιος Παλλήκαρης, ο οποίος είχε κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Ελένη Χατζηνικολάου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ.

Η Πρόεδρος ενημέρωσε αναλυτικά για την υπόθεση το μέλος Σπυρίδωνα Χρυσοφώτη, ο οποίος δεν μετείχε στη συνεδρίαση της 6.5.2025 κατά την οποία έλαβε χώρα η ακρόαση των εκπροσώπων της ιδιοκτήτριας του τηλεοπτικού σταθμού εταιρείας, αναγιγνώσκοντας τις με αριθμούς πρωτοκόλλων ΕΣΡ 5517/21.10.2021 και 4494/11.7.2022 καταγγελίες, την με αριθμό πρωτοκόλλου 359/ΕΣ/14.4.2021 έκθεση καταγραφής πραγματικών περιστατικών του τμήματος προγράμματος που συνέταξε η διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ Αικατερίνη Κοντοπούλου, την με αριθμό πρωτοκόλλου 341/ΕΣ/21.2.2025 έγγραφη νομική εισήγηση που συνέταξε η ειδική επιστήμων-νομικός Χάρης Τσίγκου, το με αριθμό πρωτοκόλλου 3005/2.6.2025

υπόμνημα της εγκαλουμένης, το πρακτικό της συζήτησης στην Ολομέλεια και το σύνολο των λοιπών εγγράφων του φακέλου. Το μέλος Σπυρίδων Χρυσοφώτης δήλωσε ότι ενημερώθηκε πλήρως ως προς τα ουσιώδη σημεία της συζητήσεως της 6.5.2025 και η δήλωσή του αυτή καταχωρίστηκε στα πρακτικά. Παρέστη επίσης και η ανωτέρω Εισηγήτρια, η οποία ανέπτυξε το ζήτημα προφορικά και αποχώρησε. Τέλος, η Πρόεδρος του ΕΣΡ, με την από 1.7.2025 επισημειωματική πράξη της, στο εξώφυλλο του φακέλου αυτού, ανέθεσε στον Πέτρο Τριανταφυλλίδη, μέλος του ΕΣΡ, να συντάξει σχέδιο απόφασης για την προκείμενη υπόθεση. Η Ολομέλεια, αφού παρακολούθησε την επίμαχη ροή προγράμματος και μελέτησε το σύνολο των στοιχείων του φακέλου:

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

I. Νομικό μέρος

1. Το ΕΣΡ είναι η αρμόδια κατά το Σύνταγμα Ανεξάρτητη Αρχή (άρθρο 15 παρ. 2) για την άσκηση του άμεσου ελέγχου του κράτους επί της ραδιοφωνίας και της τηλεοράσεως και την επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβάσεων. «Ο άμεσος έλεγχος του κράτους... έχει ως σκοπό... την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και νεότητας».
2. Κατά το άρθρο 21 παρ. 1 του Συντάγματος: «Η οικογένεια, ως θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής του Έθνους, καθώς και ο γάμος, η μητρότητα και η παιδική ηλικία τελούν υπό την προστασία του κράτους».
3. Στο άρθρο 2 παρ. 3 εδ. β' του Ν. 4173/2013, (το οποίο τροποποιήθηκε με το Ν. 4324/29.4.2015, που επανιδρύει την ΕΡΤ και ισχύει και για την ιδιωτική τηλεόραση, κατ' εφαρμογή του άρθρου 3 παρ. 1α του Ν. 2328/1995) ορίζεται ότι: «Οι οπτικοακουστικές υπηρεσίες που παρέχει η Ε.Ρ.Τ. Α.Ε. πρέπει να ανταποκρίνονται στην ποιοτική στάθμη που επιβάλλουν η κοινωνική αποστολή και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας και να σέβονται ιδίως την αξία του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας».

4. Κατά το άρθρο 24 παρ. 1 εδ. δ' του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (που έχει νομική ισχύ επί τη βάση της Συνθήκης της Λισαβόνας, άρ. 6 της ΣΕΕ): «Σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, είτε επιχειρούνται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού».

5. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα του 1966, (Ν. 2462/1997) στο άρθρο 24 παρ. 1 αυτού, ορίζει ότι «Κάθε παιδί, χωρίς διάκριση λόγω φυλής, χρώματος, γένους, γλώσσας, θρησκείας, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, περιουσίας ή γέννησης, έχει δικαίωμα, έναντι της οικογένειάς του, της κοινωνίας και του κράτους στα μέτρα προστασίας που απαιτεί η θέση του ως ανηλίκου».

6. Ο Ν. 2101/1992, που κυρώνει τη Διεθνή Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, ορίζει στο άρθρο 3 παρ. 1: «Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού». Στο άρθρο 17 του ανωτέρω νόμου μνημονεύονται τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ορίζοντας στην περ. ε': «τα συμβαλλόμενα κράτη ευνοούν την επεξεργασία κατάλληλων κατευθυντήριων αρχών, που να προορίζονται για την προστασία του παιδιού από την ενημέρωση και το υλικό που βλάπτουν την ευημερία του...».

7. Ο Κανονισμός 2/1991 του Ε.Σ.Ρ.¹ περί ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων (ο οποίος, σύμφωνα με το πρακτικό συνεδριάσεως και γνωμοδότηση του Συμβουλίου Επικρατείας με αριθμό 49/2003, καταργείται μόνο κατά το μέρος που αφορά σε ειδησεογραφικές και ενημερωτικές εκπομπές, ενώ κατά το μέρος που αφορά στα λοιπά ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα διατηρείται σε ισχύ μέχρι την έκδοση του σχετικού κώδικα δεοντολογίας και ο οποίος -Κανονισμός 2/1991- εφαρμόζεται στην προκειμένη περίπτωση, στο άρθρο 9 παρ. 1 αυτού ορίζει: «Η προαγγελία και η παρουσίαση οποιασδήποτε μη ειδησεογραφικής εκπομπής πρέπει να σταθμίζει την αρνητική επιρροή που μπορεί η εκπομπή να ασκήσει στους ανήλικους αν προβληθεί σε χρόνο που συνηθίζουν να παρακολουθούν ανήλικοι». Κατά την παρ. 3 του αυτού άρθρου: «Οι εκπομπές δεν πρέπει να περιλαμβάνουν προγράμματα τα οποία ενδέχεται να βλάψουν σοβαρά τη σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των

¹ Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Κανονισμού 2/1991, οι κανόνες του κώδικα αυτού ισχύουν για τη δημόσια και την ιδιωτική ραδιοφωνία και τηλεόραση.

ανηλίκων και ειδικότερα προγράμματα που περιέχουν πορνογραφικές σκηνές ή σκηνές άσκοπης βίας. Η διάταξη αυτή ισχύει και για προγράμματα που ενδέχεται να βλάψουν τη σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων, εκτός αν εξασφαλίζεται με επιλογή της κατάλληλης ώρας εκπομπής ή με άλλα τεχνικής φύσεως μέσα ότι στην περιοχή μεταδόσεως οι ανήλικοι δεν παρακολουθούν κατά κανόνα τις εκπομπές αυτές»².

8. Η Υπόδειξη 1/14.10.2014 του Ε.Σ.Ρ. στο σημ. Γ' παρ. 1 αναφέρει ότι το πρόγραμμα, που μεταδίδεται από τους τηλεοπτικούς σταθμούς και απευθύνεται σε ανηλίκους ή μεταδίδεται ώρα που παρακολουθούν ανήλικοι δεν πρέπει να εξιδανικεύει ή να δικαιολογεί συμπεριφορές βίαιες, επικίνδυνες, νοσηρές, παράνομες ή ανάρμοστες, λαμβανομένου υπόψη του κινδύνου μίμησης αυτών των συμπεριφορών από ανηλίκους.

9. Η Υπουργική Απόφαση 106/12.6.2019, για την κατάταξη και σήμανση των τηλεοπτικών προγραμμάτων, ορίζει στο άρθρο 1 εδ. α': «Όλα τα τηλεοπτικά προγράμματα, εκτός των διαφημιστικών μηνυμάτων(τηλεοπτικών διαφημίσεων) και των μηνυμάτων τηλεπώλησης, όπως αυτά ορίζονται στις περ. θ' και ιβ' του άρθρου 2 του π.δ. 109/2010 αντίστοιχα, κατατάσσονται σε πέντε (5) κατηγορίες, ανάλογα με το βαθμό δυσμενούς επίδρασης που μπορεί να έχει το περιεχόμενό τους στην προσωπικότητα και στην εν γένει σωματική, ηθική, πνευματική και ψυχική ανάπτυξη των ανηλίκων (προσώπων ηλικίας έως 18 ετών)». Κατά το άρθρο 2 παρ. 1 εδ. β' της ως άνω Υπουργικής Απόφασης: «Βασικό κριτήριο για την επιλογή της προσήκουσας σήμανσης αποτελεί η ύπαρξη αντιστοιχίας μεταξύ περιεχομένου προγράμματος και ώρας μετάδοσής του, σε συνδυασμό με την πιθανή παρακολούθηση αυτού από ανηλίκους».

10. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1 της Υ.Α. 106/12.6.2019: «Σε κάθε κατηγορία κατάταξης των τηλεοπτικών προγραμμάτων αντιστοιχεί το καθοριζόμενο με την παρούσα απόφαση οπτικό σύμβολο που συναρτάται με την ηλικία των τηλεθεατών. Το κάθε σύμβολο μεταδίδεται σε εμφανές σημείο της οθόνης, σε μέγεθος, ένταση και διάρκεια που καθιστά δυνατό τον εντοπισμό του από το μέσο τηλεθεατή». Η παρ. 2 του άρθρου 4 ορίζει: «Για την πληρέστερη προστασία των ανηλίκων τηλεθεατών προβλέπεται και ειδική λεκτική σήμανση προσδιορισμού του περιεχομένου των

² Η ισχύς του Κανονισμού 2/1991 του Ε.Σ.Ρ. «περί ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων» επιβεβαιώνεται από διάφορες αποφάσεις του Συμβουλίου Επικρατείας (ενδεικτικά ΣτΕ 2129/2009, 568/2011, 570/2011, 4784/2012, 2900/2014, 1798/2015, 503/2016).

προγραμμάτων ανάλογα με τη βλάβη που αυτό μπορεί να προκαλέσει στους ανηλίκους (π.χ. σκηνές βίας, σεξουαλικές σκηνές, χρήσης ουσιών και σκηνές απρεπούς εκφοράς λόγου). Η λεκτική σήμανση εμφανίζεται κάτω από το οπτικό σύμβολο κατάταξης των τηλεοπτικών προγραμμάτων».

Ακολουθούν πίνακες που επεξηγούν τα οπτικά σύμβολα και την ειδική λεκτική σήμανση περιεχομένου των προγραμμάτων:

Πίνακας I: όλες οι κατηγορίες κατάταξης των τηλεοπτικών προγραμμάτων έχουν χρώμα τετραγώνου πλαισίου μαύρο, κύκλου λευκό και χρώμα χαρακτήρων ή αριθμών μαύρο: 1^η κατηγορία (K), 2^η κατηγορία (8), 3^η κατηγορία (12), 4^η κατηγορία(16), 5^η κατηγορία (18).

Πίνακας II: Ούτω, η επεξήγηση του συμβόλου 8: κατάλληλο για άνω των 8 ετών.

Πίνακας III: διάρκεια του οπτικού συμβόλου σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος.

Πίνακας V: Η επιτρεπόμενη ώρα μετάδοσης:

2^η) για τους ανήλικους άνω των 8 ετών είναι στην ευχέρεια του παρόχου υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων, αρκεί να μη μεταδίδεται σε ζώνη παιδικού προγράμματος, καθώς και τριάντα (30')λεπτά πριν και μετά τη ζώνη αυτή.

3^η) Η επιτρεπόμενη ώρα μετάδοσης για τους ανήλικους άνω των 12 ετών είναι μετά τις 21.00' έως τις 06.00'-Παρασκευή, Σάββατο, παραμονή αργιών και κατά τη διάρκεια των σχολικών διακοπών μετά τις 22.00'.

Πίνακας VIII: η ειδική λεκτική σήμανση προσδιορισμού του περιεχομένου των τηλεοπτικών προγραμμάτων αφορά ανήλικους άνω των 12 ετών(3^η κατηγορία).

11. Η υπόδειξη 1/14.10.2014 του ΕΣΡ στο σημείο Α' παρ. 1 αναφέρει ότι η σήμανση των προγραμμάτων πρέπει να συναρτάται άμεσα με το περιεχόμενό τους ώστε τα προγράμματα που μεταδίδονται σε ώρες που παρακολουθούν τηλεόραση ανήλικοι να μην ασκούν δυσμενή επίδραση στην πνευματική, ηθική ή σωματική τους ανάπτυξη.

12. Σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 1 του Ν. 4779/2021 «Οι υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων που ενδέχεται να είναι επιβλαβείς για τη σωματική, ψυχική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων, παρέχονται κατά τρόπο που να διασφαλίζει ότι, υπό κανονικές συνθήκες, οι ανήλικοι δεν θα τις ακούν ούτε θα τις βλέπουν. Ενδεικτικά μέτρα αποτελούν, ιδίως, η σήμανση των προγραμμάτων, η επιλογή της ώρας μετάδοσής τους, η χρήση προσωπικών αριθμών αναγνώρισης (κωδικών PIN), τα μέσα εξακρίβωσης της ηλικίας ή άλλα τεχνικά μέτρα, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας. Το πλέον επιβλαβές περιεχόμενο, όπως είναι η αδικαιολόγητη βία

και η πορνογραφία, υπόκειται στα αυστηρότερα μέτρα». Στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου του νόμου αυτού, ορίζεται ότι «Όλα τα προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων των επαναλήψεων, εκτός των διαφημιστικών μηνυμάτων, των μηνυμάτων τηλεπώλησης και των δελτίων ειδήσεων, κατατάσσονται σε κατηγορίες ανάλογα με τον βαθμό της δυσμενούς επίδρασης που μπορεί να έχει το περιεχόμενό τους στην προσωπικότητα και στη σωματική, ψυχική και ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων. Σε κάθε κατηγορία αντιστοιχεί ένα ειδικό οπτικό σύμβολο ή ηχητικό σήμα, το οποίο μεταδίδεται σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος. Επίσης, το ειδικό οπτικό σύμβολο αναγράφεται υποχρεωτικά δίπλα στον τίτλο των τηλεοπτικών προγραμμάτων σε κάθε δημοσίευση ή καταχώριση των προγραμμάτων αυτών στα έντυπα και στους ηλεκτρονικούς οδηγούς προγραμμάτων (EPG) και μεταδίδεται σε όλη τη διάρκεια των μηνυμάτων για την ανακοίνωση του προγράμματος (τρέιλερ)». Επί πλέον, στο άρθρο 9 παρ. 4 του ίδιου νόμου, ορίζεται ότι «η υπ' αριθμ. 106/12.6.2019 απόφαση του Υφυπουργού Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης «Κατάταξη και σήμανση των τηλεοπτικών προγραμμάτων» (Β' 2300) εξακολουθεί να ισχύει, εφαρμοζομένου του άρθρου 7 αυτής και για τις μη γραμμικές οπτικοακουστικές υπηρεσίες».

13. Τέλος, κατά τα στοιχεία β και ε της παρ. 1 του άρθρου 4 του Ν. 2863/2000, το ΕΣΡ ελέγχει την τήρηση των όρων και προϋποθέσεων καθώς και των εν γένει κανόνων και αρχών που προβλέπονται στην εκάστοτε ισχύουσα ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία για τη νόμιμη, διαφανή και ποιοτική λειτουργία των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και επιβάλλει, σε περίπτωση παραβάσεων, τις από το άρθρο 4 του Ν. 2328/1995 προβλεπόμενες διοικητικές κυρώσεις.

Από το συνδυασμό των ως άνω διατάξεων συνάγονται τα ακόλουθα:

α) Οι ανήλικοι τηλεθεατές, λόγω της μη αναπτυγμένης κρίσης τους, της συναισθηματικής ανωριμότητας τους και του ιδιαίτερα ευαίσθητου ψυχικού τους κόσμου, επηρεάζονται βαθιά, κατά κοινή πείρα, από τα μηνύματα και τις εικόνες που προβάλλονται από την τηλεόραση. Η επιρροή αυτή μπορεί μακροπρόθεσμα να μεταβάλει τους κανόνες και τις αξίες μίας κοινωνίας, καθώς μεταβάλλεται ο τρόπος με τον οποίο γίνεται αντιληπτός ο κοινωνικός περίγυρος. Η τηλεόραση συνδημιουργεί τις καθημερινές συνθήκες της γνωστικής, συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης των ανηλίκων, καθώς αυτή προϋπάρχει στο περιβάλλον στο οποίο οι

ανήλικοι αναπτύσσονται, με αποτέλεσμα να συνδέονται μαζί της από νωρίς (ενδεικτικά αποφάσεις ΣτΕ που αφορούν προστασία ανηλίκων 147/2017, 3793/2015, 1668/2015, 1177/2015, 1259/2015, 388/2020, 1866/2021 κ.ά.). Οι διατάξεις που αφορούν στην προστασία της παιδικής ηλικίας είναι αναγκαστικού δικαίου (ΣτΕ 2572/2015), ο δε κίνδυνος προκλήσεως βλάβης στους ανηλίκους είναι δυνατόν να προκύπτει από το όλο περιεχόμενο μίας εκπομπής (ΣτΕ 495/2015, 3208/2014, 4407/2013). Κατά την ΣτΕ 124/2020 δεν χρήζει εξειδίκευσης η βλάβη της ηθικής ανάπτυξης των ανηλίκων, ενώ κατά την ΣτΕ 509/2018 που αφορά πρωινή ραδιοφωνική εκπομπή, γίνεται μνεία σε εν δυνάμει ανήλικους ακροατές που αποτελούν ομάδα επιρρεπή στο μιμητισμό.

Ενδεικτικά: «...*Η τηλεόραση, όπως και τα άλλα ΜΜΕ, επηρεάζει μακροπρόθεσμα όχι μόνο τα άτομα αλλά και τον πολιτισμό, το πεδίο της γνώσης, τους κανόνες και τις αξίες της κοινωνίας, διότι προσφέρει μια σειρά από εικόνες, ιδέες και εκτιμήσεις με βάση τις οποίες τα μέλη του κοινού μπορούν να επιλέξουν και να διαμορφώσουν τις δικές τους στάσεις...Κοντολογίς τα ΜΜΕ μακροπρόθεσμα μεταβάλλουν τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τους άλλους και τον κοινωνικό περίγυρο...*»³. «...*Τα μέσα επικοινωνίας εμπλέκονται στην ψυχική και την κοινωνική μας πραγματικότητα όχι μόνο εξαιτίας των περιεχομένων τους, δηλαδή εξαιτίας των στερεοτύπων που ανακυκλώνουν, της αποσπασματικής ή παραπλανητικής γνώσης που διαδίδουν, αλλά και ως αντικείμενα που σιωπηρά και σταδιακά μετατρέπονται σε προεκτάσεις του εαυτού μας...*»⁴.

β) Η σήμανση των τηλεοπτικών προγραμμάτων, η οποία επιλέγεται από εσωτερική επιτροπή των παρόχων οπτικοακουστικών μέσων, οφείλει να βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με το περιεχόμενό τους και την ώρα μετάδοσής τους, ώστε να μειωθεί κατά το δυνατόν η δυσμενής επίδρασή τους στην ηθική, πνευματική και ψυχική ανάπτυξη των ανηλίκων τηλεθεατών. Η επιλογή της προσήκουσας σήμανσης από τους παρόχους είναι αναγκαία για την ενημέρωση των γονέων, για το βλαπτικό ή μη περιεχόμενο των μεταδιδόμενων προγραμμάτων και την άσκηση του γονικού ελέγχου ως μέρους της ευθύνης που εκείνοι φέρουν για την καταλληλότητα των

³ Στέλιος Παπαθανασόπουλος (Καθηγητής Επικοινωνίας και ΜΜΕ Πανεπιστημίου Αθηνών): «Το τέλος της παιδικής αθωότητας», ημερίδα της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας με θέμα «Παιδιά και ΜΜΕ: Οι ανήλικοι στον κόσμο της επικοινωνίας», Αθήνα 2008, σελ. 17 επόμ.

⁴ Μπετίνα Ντάβου (Καθηγήτρια Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών): «Συζητώντας για το παιδί και την τηλεόραση», ημερίδα της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας με θέμα «Παιδιά και ΜΜΕ: Οι ανήλικοι στον κόσμο της επικοινωνίας», Αθήνα 2008, σελ. 23 επόμ.

παρακολουθούμενων από τους ανήλικους προγραμμάτων (ΣτΕ 1815/2014). Κατά την ΣτΕ 4238/2015 υπάρχει απόλυτη υποχρέωση σήμανσης των προγραμμάτων, καθώς αυτή απαιτείται σε κάθε περίπτωση για την άσκηση του γονικού ελέγχου.

II. Πραγματικό μέρος

Από τα έγγραφα του φακέλου, την παρακολούθηση της επίμαχης ροής προγράμματος και τους ισχυρισμούς της εγκαλουμένης (προβληθέντες προφορικά και εγγράφως), προέκυψαν τα εξής:

Ύστερα από καταγγελίες πολίτη για μη προστασία ανηλίκων λόγω μη προσήκουσας σήμανσης, κατά τη διάρκεια μετάδοσης από τον δημόσιο τηλεοπτικό σταθμό EPT2, την 19 Οκτωβρίου 2021 της ξένης ταινίας, με τίτλο «Benedetta Folia», με απόδοση στα ελληνικά «Ευλογημένη Τρέλα» (ώρες μετάδοσης 22:03-23:55) καταγράφηκαν από τη Διοικητική υπάλληλο του ΕΣΡ Αικατερίνη Κοντοπούλου, ΠΕ ΜΜΕ-Επικοινωνίας, (βλ. την με αριθμ. πρωτ. 359/ΕΣ/14.4.2021 έκθεσή της), σύμφωνα με το αρχείο της αρμόδιας Υπηρεσίας του ΕΣΡ, τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά:

Σήμανση: «12». Επεξήγηση: Κατάλληλο για άνω των 12 ετών. Διάρκεια σήμανσης: Σταθερή. Διάρκεια επεξήγησης: με κάρτα σε όλη την διάρκεια της οθόνης με παράλληλη ανάγνωση της επεξήγησης κατά την έναρξη για 20 δευτερόλεπτα, μετά την πρώτη διακοπή για διαφημιστικό διάλειμμα για 5 δευτερόλεπτα, μετά την δεύτερη διακοπή για 10 δευτερόλεπτα.

Στις **22:51:20**, ο πρωταγωνιστής «Γκουλιέλμο» βρίσκεται καθισμένος ανάμεσα σε δύο άγνωστές του γυναίκες στο αυτοκίνητο της υπαλλήλου του. Εν αγνοία του καταναλώνει χάπι ecstasy. Διεξάγεται ο εξής διάλογος:

Γκουλιέλμο: *Κορίτσια, μήπως έχετε κανένα αναλγητικό;*

-Τι;

Γκουλιέλμο: *Κάτι για τον πόνο. Έχετε;*

-Μισό, να δω.

Γκουλιέλμο: *Για δες, Έτσι και αλλιώς σε μισή ώρα είμαι στο σπίτι.*

Οι 2 συνεπιβάτιδες συνεννοούνται μεταξύ τους με νοήματα. Ο πρωταγωνιστής δεν το παρατηρεί.

-Ναι, έχω. Να το.

Γκουλιέλμο: *Ευχαριστώ.*

Από τις **22:52:00** μέχρι τις **22:58:47** βλέπουμε τον πρωταγωνιστή υπό την επήρεια του χαπιού. Αρχικά χορεύει σε ένα κατάμεστο κλαμπ (καρέ 1-2), στην συνέχεια συνομιλεί με το είδωλο του νεότερου εαυτού του στις γυναικείες τουαλέτες, αναλογιζόμενος την πορεία της ζωής του (καρέ 3) και στη συνέχεια βλέπει οράματα χορεύοντας με επισκόπους και καλόγριες (καρέ 4-8):

Στις **23:04:46** κατά την διάρκεια ενός πρώτου ραντεβού σε εστιατόριο του «Γκουλιέλμο», με συνοδό που γνώρισε σε εφαρμογή γνωριμιών, διεξάγεται ο εξής διάλογος:

Γκουλιέλμο: *Τι κάνεις με το τηλέφωνο; Όχι! Μη βάζεις τη δόνηση!*

-Και όμως...

Γκουλιέλμο: *Όχι τη δόνηση.*

-Δόνηση, ναι.

Γκουλιέλμο: *Όχι, περιμένω σημαντικό τηλεφώνημα. Από έναν καρδινάλιο, για μπορντούρες, Φεύγει στη Σόφια και θα με πάρει.*

Γκουλιέλμο: *Μα πού το έβαλες;*

-Στο ωραιότερο μέρος του κόσμου.

Γκουλιέλμο: *Σοβαρά;*

-Ναι.

Γκουλιέλμο: *Καλά, είσαι τρελή.*

-Όχι.

Γκουλιέλμο: *Τι να κάνω;*

-Κάλεσε το νούμερό σου.

Γκουλιέλμο: *Μα τι θες να κάνεις;*

-Θα το κάνουμε σε 4G.

Γκουλιέλμο: *Όχι, έλα τώρα, κόφ' το. Φτάνει, σταμάτα.*

Ακούγονται ερωτικά βογγητά από την συνοδό για 23 δευτερόλεπτα, μέχρι που σταματά απότομα.

Γκουλιέλμο: *Τι έγινε;*

-*Κλείσ' το.*

Γκουλιέλμο: *Ναι, ναι, φτάνει.*

-*Κλείσ' το!*

Γκουλιέλμο: *Το έκλεισα. Δώσε μου το τηλέφωνο.*

-*Δεν μπορώ.*

Γκουλιέλμο: *Πώς δεν μπορείς, δηλαδή; Γιατί;*

-*Δεν βγαίνει.*

Γκουλιέλμο: *Τι θα πει αυτό;*

-*Δεν βγαίνει.*

Γκουλιέλμο: *Σπρώξε καλά.*

-*Σπρώχνω, αλλά δεν βγαίνει. Με πονάει πολύ! Η συνοδός βογγάει.*

Γκουλιέλμο: *Μα, τελειώνεις ή πονάς;*

-*Πονάω! Θεέ μου, δεν βγαίνει. Έλα μαζί μου στην τουαλέτα. Να μη σε δει κανείς.*

Γκουλιέλμο: *Τι λες; Όλοι μας είδαν.*

-*Έμεινε μέσα μου!*

Γκουλιέλμο: *Τι μου ήρθε και εμένα στο μυαλό!*

Ο Γκουλιέλμο συνοδεύει στην τουαλέτα, υποβασταζόμενη την συνοδό του. Επιχειρεί να αποσύρει το κινητό από τον κόλπο της συνοδού, αλλά ταυτόχρονα δέχεται κλήση από τον καρδινάλιο σε ανοικτή ακρόαση. Ο Γκουλιέλμο προσπαθεί να μιλήσει επαγγελματικά με τον καρδινάλιο και πραγματοποιείται ο ακόλουθος διάλογος εν μέσω βογγητών πόνου της συνοδού και διαμαρτυρίες γυναικών οι οποίες θέλουν να χρησιμοποιήσουν την τουαλέτα (καρέ 9-13):

Καρδινάλιος: *Με ακούτε;*

Γκουλιέλμο: *Ναι, σας ακούω. Πείτε μου, Σεβασμιότατε*

[...]

Καρδινάλιος: *Ακούγεστε μακριά. Στο αμάξι είστε;*

Γκουλιέλμο: *Σε ασανσέρ.*

Καρδινάλιος: *Λοιπόν, ακούστε με. Για μπορντούρες του φελώνιου, επέλεξα*

[...]

Γκουλιέλμο: *Τις μπορντούρες τις θέλετε από μετάξι ή από ατόφιο χρυσάφι;*

Η σκηνή ολοκληρώνεται στις **23:08:43** με την συνοδό να καταλήγει στα επείγοντα νοσοκομείου.

Στις **23:47:01** ο Γκουλιέλμο φτάνει σε κλαμπ στριπτίζ, χώρο όπου δουλεύει η υπάλληλός του, με σκοπό να ξεπληρώσει το χρέος της και να την απομακρύνει από το περιβάλλον αυτό. Την στιγμή της εισόδου του στο κλαμπ, η υπάλληλός του εκτελεί το νούμερό της στην σκηνή (καρέ 14-15):

Παρατήρηση: Την επόμενη ημέρα, Τετάρτη 20 Οκτωβρίου 2021 στις 22:03 δεν προβλήθηκε η ίδια ταινία σε επανάληψη, όπως αναφέρεται στην υπ' αριθ. Α.Π. 5517/21.10.2021 καταγγελία, αλλά η ταινία «Les fantômes d'Ismaël» με απόδοση στα ελληνικά «Τα φαντάσματα του Ισμαήλ» και σήμανση «16».

III. Υπαγωγή

Στην προκειμένη περίπτωση, κατ' αρχάς, παρατηρούμε ότι η σήμανση της εκπομπής, που επιλέχθηκε από την EPT2, βρισκόταν σε άμεση συνάρτηση με το περιεχόμενο της εκπομπής και την ώρα μετάδοσής της και ήταν σύμφωνη με τους όρους της ισχύουσας Υπουργικής Απόφασης υπ' αριθμ. 106/12.6.2019, αφού η επιτρεπόμενη ώρα μετάδοσης για τους ανηλίκους εφήβους άνω των 12 ετών τις καθημερινές είναι μετά τις 21:00 έως την 06:00, ενώ τις ημέρες Παρασκευή, Σάββατο, παραμονές αργιών και κατά τη διάρκεια διακοπών μετά τις 22:00 έως την 06:00. Επισημαίνεται ότι η επίμαχη εκπομπή προβλήθηκε μετά την 22:00, ημέρα καθημερινή (Τρίτη) όταν την επόμενη ημέρα Τετάρτη λειτουργούν τα σχολεία και ελαχιστοποιείται η περίπτωση να την έχουν παρακολουθήσει ανήλικοι άνω των 12 ετών. Περαιτέρω, η ταινία μεταδόθηκε στις 22:03 έως 23:55, δηλαδή σε ζώνη κατάλληλη για θεατές ηλικίας άνω των 12 ετών, σε ώρα όπου οι γονείς και κηδεμόνες μπορούν να εποπτεύσουν τη θέαση. Ως προς την αναφορά της εκπομπής σε ναρκωτικές ουσίες παρατηρούμε τα εξής: Στη σκηνή του 22:51 υπάρχει σύντομη (διάρκειας περίπου 4-5 δευτερολέπτων) αναφορά σε ecstasy, χωρίς καμία εξιδανίκευση, χωρίς οδηγίες χρήσης ή κίνητρο προώθησης και κατάχρησης. Η παρουσία της ουσίας εντάσσεται σε κωμικό αφηγηματικό πλαίσιο, καθαρά σατιρικό και μη ελκυστικό. Ως προς το

σεξουαλικό/κωμικό περιεχόμενο της εκπομπής: α) Σκηνές φλερτ και χορού σε κλαμπ. Εμφανίζεται ελαφριά σωματική επαφή (φιλιά, εναγκαλισμοί) χωρίς γυμνό και χωρίς σεξουαλική πράξη στην εικόνα. β) Οι σκηνές αυτές δεν παραπέμπουν σε πορνογραφία, αλλά υπηρετούν αποκλειστικά κωμικούς και δραματουργικούς σκοπούς. Ως προς σκηνές «βίας». Εμφανίζεται μία σύντομη λεκτική αντιπαράθεση με ήπια σπρωξίματα, χωρίς απεικόνιση αίματος ή σοβαρών τραυματισμών. Το στοιχείο της βίας, το οποίο άλλωστε δεν επικαλείται ο καταγγέλλων, είναι περιστασιακό, δεν επανέρχεται εμμονικά και δεν έχει τρομοκρατικό ή τραυματικό χαρακτήρα για τον θεατή.

Η επίμαχη εκπομπή δεν δείχνει ολόκληρες σεξουαλικές σκηνές, απαγορευτικές για ανηλίκους άνω των 12 ετών και μέχρι 16 ετών. Ο αυνανισμός της συνοδού του πρωταγωνιστή της εκπομπής προκύπτει μόνο από τους διαλόγους, χωρίς να υπάρχει καμία τέτοια σκηνή στην εικόνα. Εξάλλου, στη σκηνή από το club στριπτιζ, η εικόνα δείχνει την πλάτη της υπαλλήλου του πρωταγωνιστή να κάνει στριπτιζ, φορώντας το εσώρουχό της, χωρίς να δείχνει καμία άλλη σεξουαλική σκηνή. Τέλος, η εκπομπή δείχνει τον πρωταγωνιστή της σκυμμένο ανάμεσα από τα σκέλια της συνοδού του για να αφαιρέσει από τον κόλπο της το κινητό του τηλέφωνο, χωρίς να δείχνει τίποτε άλλο από την γυναίκα, εκτός από τα ανοιγμένα πόδια της.

Επομένως κρίνεται ότι οι σκηνές που μεταδόθηκαν στη διάρκεια της ταινίας δεν υπήρξαν υπερβολικές ή άσκοπες ούτε ότι έβλαψαν σοβαρά την πνευματική και ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων τηλεθεατών, η δε σήμανση της ταινίας ήταν αντίστοιχη του περιεχομένου της.

Ενόψει των ανωτέρω, η Ολομέλεια κρίνει ομόφωνα ότι η εγκαλουμένη εταιρεία δεν παραβίασε τις διατάξεις περί: α) προστασίας ανηλίκων τηλεθεατών και β) αντιστοιχίας σήμανσης στο περιεχόμενο του προγράμματος και για το λόγο αυτό πρέπει να απαλλαγεί.

**ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ Η ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ**

Απαλλάσσει την εγκαλουμένη εταιρεία, με την επωνυμία «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.», ιδιοκτήτρια του δημόσιου τηλεοπτικού σταθμού με τον διακριτικό τίτλο «ΕΡΤ2», από τις παραβάσεις που αφορούν την α) προστασία ανηλίκων τηλεθεατών και β) αντιστοιχία της σήμανσης στο περιεχόμενο του προγράμματος, κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε την 1^η Ιουλίου 2025 και δημοσιεύτηκε την 10^η Σεπτεμβρίου 2025.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Ε.Σ.Ρ.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΥΤΕΡΠΗ ΚΟΥΤΖΑΜΑΝΗ – ΔΡΙΛΙΑ

ΕΛΕΝΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ